

Landsbygdsutvecklingsforum nr 2 Gesunda

Närvarande kommunen: Karin Eriksson & Carina Sisell, Mora Kommun Näringslivs- och samhällsplaneringsenheten

Närvarande by-representanter: Erik Sindors, Peter Vinter, Joakim Skogs, Heike Johansson, Sven Åke Olsson, Marina Resgård, Kirsti Mats, Cecilia Österman, Eliana Falkengren, Star Anneli Andersson, Maria Danielsson.

1) Dagordningen för dagens möte var:

- Artiklar kring projektet
- Hur många bor det i byn?
- Evenemang i byn ni vill lyfta
- Insamling från byn – hur och vad
- Prioritering av punkter
- Övrigt – nästa steg

2) Artiklar från projektet som vi har medverkat i för att lyfta kunskap, förankring och engagemang kring projektets syfte och framåtskridande:

- **Bättre service i Moras byar – 22 mars**
[Bättre service i Moras byar - Mora kommun](#)
- **Så ska fler kunna bo i Moras byar: "Alla kan inte bo på gågatan" – 20 april**
[Så ska fler kunna bo i Moras byar: "Alla kan inte bo på gågatan" – Mora Tidning](#)
- **Vattenkraftbolagens avgifter blir till investeringar i bygden – vecka 16**
[Masen-v16-2023 arkiv.pdf](#) , sid 18–19

Denna artikel handlar inte om projektet i sig, men väl om landsbygdsutveckling och framför allt att ett av de föreslagna prioriterade projekten kommer från Sollerön; kommunikationsnav med kyrkbåt på Båakkan.

3) Hur många bor det i Gesunda?

Så här ser det ut:

300 personer bor i byn Våmhus varav:

• 30 stycken 0 – 9 år	10 %
• 26 stycken 10 – 19 år	9 %
• 10 stycken 20 – 29 år	3 %
• 50 stycken 30 – 44 år	17 %
• 76 stycken 45 – 64 år	25 %

- 108 stycken från 65 år och uppåt 36 %

4) Påminnelse om sidan ni kan lägga in evenemang på som ni vill lyfta i Gesunda:

- Lägg in **evenemang** som sker i byn på Mora Kommuns sida – för att locka både besökare och skapa intresse för byn som ort – det kan locka fler att flytta hit och/eller engagera sig.
- Information om aktiviteter som är av **allmänt intresse** och som riktar sig till invånare, genomresande eller besökare i Mora kommun. Arrangemangen ska vara öppna för alla.

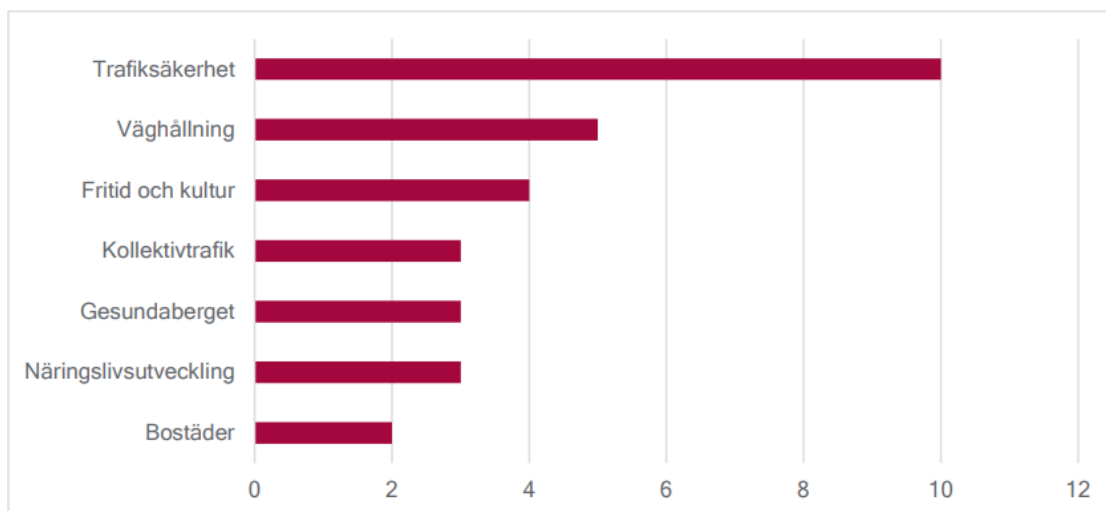
Klicka på länken: [Skapa evenemang - Mora kommun](#)

5) Insamling från byn – Gesunda

- Insamling från byn – byn redovisar sitt genomförande och de resultat som framkom av dialogcafét som genomfördes i samband med Gesunda byfest som ägde rum i Gesunda bystuga den 11 februari 2023. Byfesten som arrangerades av Gesunda bystugeförening samlade 58 personer i ett åldersspann från 13 till 82 år. De flesta av deltagarna är bofasta i Gesunda, andra har fritidsboende. Inbjudan till aktiviteten spreds via mejl och med pappersutskick i byns brevlådor.
- Bystugan möblerades med fyra bord i öar. På varje bord fanns en fråga som skulle diskuteras, stora blädderblocksblad att skriva på och tuschpennor.
- De frågorna som diskuterades, och kopplas till projektet var:
 - Vilken fråga tycker du är viktigast att driva för byns utveckling?
 - Vilka frågor och synpunkter vill du lyfta till Mora kommun?
- En cafévärd per bord utsågs i förväg. Cafévärderna fungerar som moderator för att koordinera samtalen vid borden, se till att deltagarna håller sig till ämnet och att alla kommer till tals, vilket ökar kvaliteten på diskussionerna utan att påverka slutresultatet. Cafévärdarna hade också ansvar för att samtalen dokumenterades på pappret, antingen genom att själv anteckna eller att uppmuntra de andra runt bordet att skriva eller teckna.
- Varje fråga diskuterades i cirka 10 minuter innan deltagarna gick vidare till andra bord. På så sätt fick alla deltagare diskutera samtliga frågor men tillsammans med olika personer. Cafévärderna stannade kvar vid sitt bord och ansvarade för samma fråga. Efter att alla frågor hade diskuterades sammanfattades frågorna i en gemensam diskussion i storgrupp med alla deltagare.
- Här nedan redovisas svaren för frågorna om vilka frågor som önskas tas vidare med Mora kommun. För dessa två frågor inkom sammanlagt 60 förslag och synpunkter.
- Vilka frågor och synpunkter vill du lyfta till Mora kommun?

Mora kommun har öppnat upp för medborgardialog genom Forummöten med ett antal byar i kommunen, varav Gesunda är en. Det sker i inom ramen för Mora Gesunda bystugeförening kommuns landsbygdsprogram och projektet **Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd**. Projektet syftar till att stärka kommunens förmåga att stötta lokal serviceutveckling, genom ny kunskap och nya arbetssätt. De frågor som byborna

tycker är viktiga att lyfta med kommunen kommer att diskuteras vid kommande träffar med representanter för kommunens olika förvaltningar som hanterar de respektive områdena. De flesta frågorna som deltagarna ville ta vidare till Mora kommun handlade om trafiksäkerhet och väghållning, följt av synpunkter som handlar om fritid och kultur, kollektivtrafik, näringslivsutveckling och bostäder. Även i diskussionen av denna fråga lyfts starka önskemål om att kommunen vidtar åtgärder för att säkra driften av Gesundaberget som upplevs ha mycket stor betydelse för byns långsiktiga utveckling.

Bland de synpunkter som lyftes om Trafiksäkerhet finns bland annat:

- bättre gång- och cykelvägar mellan Gesunda och framför allt skolan på Sollerön, samt mellan Gesunda, Ryssa, Vika och vidare till Mora,
- säker gång- och cykelväg till skolan på Sollerön, inklusive önskemål om gång- och cykelväg över Solleröbron som helt saknar vägren,
- säker gång- och cykelväg till idrottsplatsen,
- bättre gatubelysning (som är svag och gles). Går det att uppgradera lyset i byn söderut? Vem äger vägen – kommunen eller Trafikverket?
- åtgärder för att säkra hastigheten genom byn. Här kan kommunen också se till att kommunens egna bilar håller hastighetsbegränsningar.

Väghållningen berör frågor kring snöröjning, sandning och placering av snöhögar i byn som inte skymmer sikten i korsningar. Vad finns det för kriterier för snöröjningen? De som bor vid Långstolavägen vill flytta därifrån pga. att det snöröjs för dåligt och man plogar inte hela vägen. Man menar även att den dåliga snöröjningen påverkar Blåljus.

Man önskar få reda på vem som äger vilken väg i Gesunda markerad på en karta. Gesunda har idag endast en insomnad vägsamfällighetsförening som inte fungerar.

Fritid och kultur omfattar önskemål om stöd för att underhålla skidspår, socknens enda hockeyplan som finns i Gesunda, och frågan om en tillgänglig badplats i byn.

Kollektivtrafiken omfattar önskemål om bättre bussförbindelser och turlistor på papper. Här framkom under mötet att bussen för skolbarnen inte kommit flera gånger och att föräldrar ha har fått skjutsa till skolan. Barnen/ungdomarna i Gesunda vill även kunna ta sig till fritidsaktiviteter – det går inte med dagens busstider.

Inom kategorin **näringslivsutveckling** finns önskemål om utvecklandet av en logistikpool (hjälpa varandra med paket alternativt en paketutlämning), uppförande av en obemannad butik i byn, samt förstås – åtgärder för att säkra en långsiktig drift av Gesundaberget.

Bifogas: Gesunda´s sammanställning från dialogcaféet

6) Utifrån ovanstående resultat diskuterade de samlade representanterna från de olika föreningarna kring 3 prioriterade områden som är viktiga för Gesunda och kom fram till följande:

1. **Gesundaberget – den del som kommunen äger**
2. **Trafiksäkerheten genom byn**
3. **Utveckla aktiviteter alla åldrar**
4. **Kollektivtrafiken**

7) I övrigt diskuterades flera andra punkter på mötet:

- Man vill i Gesunda göra en "**Ödehusinventering**" för att se om det finns hus som inte används så mycket och om ägarna vill sälja eller hyra ut. Kommunen hjälper byn med underlag för att under hösten 2023 kunna genomföra detta. Anledningen till att göra en sådan inventering är för att skapa lediga objekt till personer som vill flytta in till Gesunda. Det finns idag mycket fritidshus i Gesunda. Man tycker att kravet för att någon bygger nytt i Gesunda borde vara att de bor där i 5 år.
- Om man vill lägga upp info från sin by på **ljustavlorna** som finns vid infarterna till Mora så är det kommunikationsavdelningen som sköter dessa.
- Vilken fråga tycker du **är viktigast att driva för byns utveckling**? Svaren på den här frågan handlade till absolut största del om hur driften av Gesundaberget kan säkras för framtiden. Andra förslag handlade om att få en obemannad affär i byn och bibehålla en levande byförening.
- Gällande **aktiviteter** för alla åldrar så tänker man även på aktiviteter för pensionärer/äldre personer.

Idag sitter det skyltar från Biking Dalarna på Gesundaberget och man vill att de ska starta vid hockeyplanen i stället samt sätta en informationsskylt vid bystugan om detta.

Man har samlat in synpunkter via motionsklubbens möte kring aktiviteter och man vill göra fler saker kring hockeyplanen. Man vill arrendera marken i det området och söka utvecklingspengar för att skapa en bra cykelprodukt för alla åldrar med slowtrail, pumptrack. Men även rusta upp sargen på hockeyplanen samt skapa en lekplats.

- Gällande **Gesundaberget** så har mycket av de cykelleder som skapats (främst på kommunens mark) skapats genom ideella krafter.

Vad kan kommunen göra åt Berget? Kan kommunen använda lagen på något sätt (trots att det är privat mark)? Vad säger juristerna? Kan kommunen förvärva Berget för att sedan arrendera ut det? Det har kommunerna gjort i både Falun, Leksand och

Rättvik. Kommunen får inte driva anläggningen men kan äga marken och arrendera ut. Synd att det inte skrevs in en klausul i kontraktet att det ska vara i drift och annars återgå till kommunen. Mora äger skidbacken i Gopshus som driftas av föreningar.

Klubbstugan som snowboardklubben nyttjar står på kommunens mark och man önskar skriva ett arrendeavtal på den med kommunen. Cykelleden som går på kommunens mark – man vill reparera hängbron och rädda den fina cykelleden.

Byn önskar ett separat möte kring Berget med kommunledningen. Man funderar om kommunen kan ta tillbaka arrenderingen? Arrendet går ut 2030 och kostnaden är 5000 kr per år. Det var dumt att kommunen sålde Berget över huvud taget – detta fina landmärke och viktiga mark för verksamhet kring densamma. Vilken äger marken som dammen till snökanonerna finns? Där står mycket ”skrot” som ägaren ställt där.

Byn delade med sig av flera artiklar och undersökningar om att *skidanläggningar skapar stora värden för kommuner, att det sker en halvering av fysisk aktivitet på vintern för unga i Sverige idag samt om mervärden och samhällsnytta med alpin skidåkning och betydelsen av hemmabackar.* (Bifogas)

Ena artikeln bygger på en undersökning som SLAO, Skidförbundet och Friluftsrämjandet gjort tillsammans. Berget har stor betydelse för folkhälsan i kommunen – både gällande psykiskt och fysisk hälsa. Berget har goda förutsättningar och har stora värden för idrotten – 2018 hade man ca 120 deltagare på en stor snowboardtävling där bland annat 5 OS-medaljörer deltog.

Var kan man anmäla om det förfaller på Berget? Det gör man här: För klagomål på någon annans fastighet eller byggnad (som inte tillhör kommunen) kan man anmäla det här:

[Klagomål på fastighet/byggnad - Mora kommun](#)

8) Övrigt:

- **Vad blir nästa steg?**
 - Carina gör en ärendebeskrivning och sänder till byn för korr och sedan sänds det till berörda förvaltningar
 - **Forummöte 3: september-oktober** – byn tillsammans med berörda förvaltningar. Datum kommer sändas ut under juni.
- **Ungdomsforum** i höst – vi behöver namn från byn. Carina och ungdomsstrategen Lina kommer fånga upp vad ungdomarna tycker är viktigt i ett separat möte i september-oktober. För det önskas namn på ungdomar som skulle kunna delta på sådant möte – mejlas till carina.sisell@mora.se
- **Kommunikation** till invånare i byarna – var och hur? Hjälp oss att sprida information kring projektet i era kanaler.
- Saknar ni någon **förening som borde synas på Landsbygdsutvecklingsidan**? Se i länken: [Landsbygdsutveckling - Mora kommun](#) och återkoppla Carina om något saknas som borde varit där.

Vi vill **skicka med ett tips om man har förbättringsförslag som är investeringar**, dvs inte löpande underhåll, så kan man tillsammans i byn lämna in ett **medborgarförslag**:

[Medborgarförslag - Mora kommun](#)

Tack för ert engagemang alla ni som engagerat er kring insamlingen genom workshopen!

Vi önskar er alla en trevlig sommar och på återhörande!

Carina Sisell & Karin Eriksson

Projektet "*Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd*" finansieras genom:

